

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Aabent Brev til Retsforbundets Medlemmer, Styrelse, Formandskab og Rigsdagsgruppe

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1939

Emne: Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 4

Relateret:

Relateret:

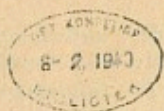
Copyright: Det Kongelige Bibliotek

[Aabent Brev til Retsforbundets Medlemmer, Styrelse, Formandskab og Rigsdagsgruppe](#) 3

[Aabent Brev til Retsforbundets Medlemmer, Styrelse, Formandskab og Rigsdagsgruppe](#) 4

[Aabent Brev til Retsforbundets Medlemmer, Styrelse, Formandskab og Rigsdagsgruppe](#) 5

[Aabent Brev til Retsforbundets Medlemmer, Styrelse, Formandskab og Rigsdagsgruppe](#) 6

Aabent Brev til Retsforbundets Medlemmer, Styrelse, Formandskab og Rigsdagsgruppe.

Et Tidsafsnit er ved at løbe til Ende, baade i Verden uden om os, i vort eget lille Land og — i *Retsforbundet*. Vi har ofte, i Tiden siden 1918, truffet Folk, der ønskede og troede, at Tiden fra før 1914 — »de gode gamle Dage« — skulde vende tilbage; det var Folk, der ikke forstod, at Tiden aldrig vender tilbage, men at ethvert Tidsafsnit er et Skridt *fremad* og alt det onde: Arbejdsløshed, Gældskrise, tyngende Skatter og Krig er Summen af alle Tidens og det sidst forløbne Tidsafsnits Fejltagelser, som vi for *Fremtiden* skal drage Lære af. Drages denne Lære, er selv Skuffelserne og Ulykkerne Led i Fremskridtet; og drages den ikke, kommer nye Ulykker og nye Skuffelser til, efter alt at dømme, i hurtigere og hurtigere Folge, i kortere og kortere Tidsafsnit. —

Tidsafsnittet, som vi nu utvivlsomt staar ved Enden af, begyndte ved Versailles-Freden for 20 Aar siden. Hele Verden ønskede og haabede den Gang, at Krigen 1914—18 skulde være den sidste, og den Opgave, Retsforbundet søgte at tage op i Danmark, var at vise en praktisk Form for et Samfund, der var fredeliggjort gennem en paa Retfærdighed hvilende fri Kappelstrid mellem Mennesker om at tjene hverandre.

Det lykkedes ikke at realisere *Retsstaten Danmark*, inden den nye Verdenskrig var en Kendsgerning, der foreløbig slog Mulighederne ud af Hænderne paa os.

Hvorfor lykkedes det ikke? Fordi vi Mennesker, der er Materialet, hvoraf et Samfund bygges op, ikke var tjenlige. Selv om de og vi, der i Aarenes Løb efter Evne har virket i Forbundets Tjeneste, havde været langt dygtigere, end vi viste os at være, og ikke havde

skadet den fælles Sag med vore personlige Uoverensstemmelser, Selvretfærdighed, Egen-sind, Intolerance og andre Karakterbrist, saa har Opgaven dog, forekommer det mig, været umulig indtil nu, og den vil fremdeles være umulig, hvis vi ikke drager Lære af Tiden, der gik.

Hvilken Lære kan vi da drage?

For det første, at man ikke ad Stemmesedlens Vej kan gennemføre en eneste Lov, der ikke er et direkte Udtryk for den almindelige Tankegang (eller Mangel paa Tankegang), der behersker Befolkningen. Den forvirrede Lovgivning, som ingen, maaske allermindst Politikerne, kan give en fornuftig Forklaring paa, er Udtryk for en tilsvarende forvirret Tankegang hos Vælgerne paa saa godt som alle sociale og økonomiske Omraader. Politikerne har faaet Magten ved at opstille Partiprogrammer, der dækker alle Vælgeres eller Grupper af Vælgeres Ønskedrømme, men naar den politiske Magt skal udøves, erklærer de praktiske Politikere sig tvunget til enten helt at lægge Programmet paa Hylden »til bedre Tider« eller anvende det i Draabeform lidt efter lidt, indtil der en Dag ikke er mere tilbage og desværre uden at Draaberne, fortyndet som de er i »de daarlige Tiders« og »de tvingende Omstændigheders« bundløse Kar, har afsat saa meget som blot en Anelse af Ønskedrømmenes Smag.

Kan vi bringe Fornøelsen?

Vi maa gøre os klart, at Partiprogrammernes og Ideologiernes Tid er forbi, der er kun den raa eller den forfjamskede Magtanvendelse tilbage, med mindre muligvis vi kan sætte noget andet i Stedet.

Retsforbundets Program er sandsynligvis det mest almen-retfærdige og logiske, men selv *det* taaler ikke at anvendes draabevis. Lad os blot tænke os fuld Grundskyld indført efterhaanden med Bibeholdelse af alle andre Skatter, Valutarestriktioner og Told. Saa længe Befolkningens Tankegang ikke var frigjort af Troen paa Flertallets Ret, paa »en stærk og handlekraftig Regering«, der kan regulere Økonomien, Forlystelsérne og Aandslivet, saa længe vil Magtstaten kunne anvende ubegrænsede Midler, og vi vil med eller uden Grundskyld være lige langt fra Retsstaten. Og hvad værre er, gennem den »praktiske, politiske Sejr« for en Del af vort Program, som Grundskyldens Indførelse vilde være, var samtidig al videre politisk Agitation paa vort Program umuliggjort, fordi Vælgerne med Føje kunde sige: »Nu er Retsforbundets bedste Patentmedicin tomt til sidste Draabe, uden at vi fik de Lykkelstilstande, I lovede; hvordan vil I have, at vi skal tro paa Resten af Programmet?«

Kan Retsstaten da gennemføres paa een Gang ved et Diktatur?

Jeg mener *nej*. og Historiens Kendsgerninger giver mig Ret. De Gange, der f. Eks. i Danmark (Valdemarstiden. Bondereformerne) fra oven er gennemført gode Reforme, har Virkningerne ikke været varige, fordi Reformlovgivningen ikke har været et Udslag af Befolkningens almene Tankegang og Frihedstrang. Naar Lovgivningen (Systemet) prøver paa at »forbedre« Menneskene og Tilstandene, kommer Lovgivningen til kort. Man kan ikke drive Retspolitik og gennemføre Retsstatslovgivning i et Samfund, hvor Retsbegrebet og Frihedstrangen ikke er bevidst og levende blandt Borgerne, saa lidt som man kan skabe Kærlighed med en Ægteskabslov. —

Havde vi gjort os disse, de bitre Erfaringers Kendsgerninger, klare for 10—15 Aar siden, kunde den drabelige Strid for eller imod »den rene Linie«, som i det sidste halve Aar har kulmineret i et Drys af Redegørelser og Episodeerklæringer gennem vore Brevkasser, have været sparet.

»Den rene Linie« har aldrig eksisteret, og det blev, saa vidt jeg husker, demonstreret første Gang, da Sv. E. Johansen stemte for Na-

turfredningsloven (eller en Del af den) med den Motivering, at den var et Skridt i den rigtige Retning. Det er med samme eller lignende Motivering, at vore øvrige Rigsdagsmænd i Aarenes Lob har stemt for en Række Love og nu efter Krigsudbrudet den 1. September har alle Retsforbundets 3 Rigsdagsmænd demonstreret deres Gruppefællesskab, i alt Fald hvad Linie angaar, ved at stemme for flere af Krigen og den herskende Tankegang nødvendiggjorte Love, som intet har med hverken Retsstat eller »ren Linie« at gøre.

Lad os derfor begrave Stridsøksen, feje Redegørelserne og Cirkulererne, om alt det der *var*, men ikke er mere, til Side og rette Blikket mod *Fremtiden*.

Hvad skal vi gøre?

Jeg skal ikke paatage mig nogen udtømmende Besvarelse heraf, men pege paa nogle Punkter, vi efter min Mening maa have klaret.

1.

Retsforbundets Program.

Foruden Rigsdagspolitikken har de opslidende Diskussioner næsten altid drejet sig om Programmet. Der er fra Tid til anden stillet Krav om Ændring, d. v. s. Udvidelse af Programmet med Bestemmelser om bl. a. Penge-spørgsmaalet og Afrustning. Jeg kunde snarere ønske Programmet forkortet, allerhelst til f. Eks. denne ene Paragraf: *Retsforbundet bygger sin Politik paa den Grundsætning, at den enkelte Borger skal have sit, d. v. s. at enhver er forpligtet til at gøre mod andre, hvad han vil, at andre skal gøre imod ham, saavel i Handel og Vandél, i det private som i det offentlige Liv.*

Men jeg skal ikke for min Skyld i Øjeblikket rejse nogen indre Kamp om Programændring, kun paa et Punkt *maa* der ændres: Programmet bør ikke i Fremtiden være opstillet som et *Krav* om Retfærdighed, men som et Program for et Forbund af Kvinder og Mænd, der tilsiger at ville yde Retfærdighed. —

Al Politik har hidtil været bygget paa Krav om, at »de andre« skulde begynde; og Erfaringen siger os, at med dette Krav opnaas i bedste Fald kun en Magtbalance, der ikke bringer over Dødpunkterne.

2.

Retsforbundets Rigsdagspolitik.

Som allerede sagt: Man kan ikke drive Retspolitik i et Samfund, hvor Retsbegrebet og Frihedstrangen ikke er Borgerne bevidst. Derfor maa Begrebet og Trangen gøres bevidst. Det sker ikke ved at deltage i Afstemninger for eller mod Love, der enten er Lapperier paa den bestaaende Orden, delvise (tilsyneladende) Fremskridt eller Systemlovgivning, som ikke finder bevidst Tilslutning i Befolkningen. Indtil videre tjener Deltagelse i Rigsdagens Afstemninger, saa vidt jeg kan se, intet nyttigt Formaal, hvorimod Afholdelse fra alle Afstemninger klart vil tilkendegive, at Retsforbundet ikke vælger Lovgivere for Magtstaten Danmark, men Forkæmpere for en ny dansk og mellemfolkelig Retsorden.

3.

Vore Rigsdagsmænd.

Jeg tvivler ikke om, at Retsforbundets Rigsdagsmænd lige siden Dam og Willeesen altid har stemt efter deres bedste Overbevisning. Deler de 3 Rigsdagsmænd af i Dag ikke min Anskuelse, der er den, at Retsforbundet er paa Oplosningens Rand og gaar ud af Sagaen i Løbet af et Valg eller to, hvis vi ikke fornyer vor Politik, saa er der naturligvis intet at sige til, at de fortsætter som hidtil.

For at Rigsdagspolitikken i saa Fald ikke skal forpligte Retsforbundet, forudsat at Forbundets Medlemmer i Almindelighed er imod den førte Politik, vil det være rigtigst, at de Medlemmer, der har overdraget deres Styrestemmer til en af Rigsdagsmændene eller til en Styre, der støtter den hidtidige Rigsdagspolitik, flytter Stemmerne, eller allerbedst: *selv gør Brug af deres Stemme i Styrelsen*. Gennem Stemmerne i Styrelsen bør Retsforbundets Rigsdagsmænd kunne maale deres Politiks Overensstemmelse eller Uoverensstemmelse med Forbundet; er der Uoverensstemmelse, bør dette naturligvis komme til fuld Klarhed overfor Offentligheden og medføre Konsekvenser ved næste Valg.

Den Politik, der i Fremtiden skal afløse den gamle, forløjede Partipolitik, der indadtil var fuld af Uenighed, Magtstræb og Intriger og ud-

adtil skillede med rørende Enighed; den nye Politik maa kunne taale fuld Offentlighed, og saa med Hensyn til indre Uoverensstemmelser. Forstaar vi, om jeg saa maa sige, at demonstrere vor Uenighed paa værdig Maade, kan vor Sag kun vinde derved, thi Politik er et offentligt Anliggende og skal kunne taale fuldt Dagslys.

4.

Retsforbundets Organisation.

Navnlig fordi det frie Styre ikke sikrer en begrænset Repræsentation, altsaa en Styrelse paa f. Eks. 10—15 Mand, der kan planlægge og gennemføre »en fast Politik«, har man kaldt Retsforbundets gældende Styreform upraktisk. Jeg kalder den tværtimod praktisk, fordi den indebærer Muligheden for, at ethvert Medlem naar som helst personligt kan raade over sin Stemme. Det maa engang komme dertil i Verden, at *enhver passer sit* og at saa godt som alle følger levende med i det *virkelig* fælles. Det frie Styre er anvendeligt haade nu og side, fordi man kan lægge Ansvar et fra sig ved at overdrage sin Stemme, og saaledes skabe en »stærk Mand«, om man vil, eller man kan gøre personligt Brug af sin Stemme, naar man er moden og har Lyst dertil.

Al Stemmeoverdragelse og den deraf følgende Magtkoncentration er efter min Mening af det onde, selv naar Formaalet er idealistisk. Hvordan har Magtkoncentrationen i Foreninger og Partier ikke udartet? Begyndte Ideologierne ikke saare tillokkende? Hvad er den dybere Aarsag til hele Verdenssituationen i Dag, andet end Menneskenes Umodenhed og Mangel paa Evne til at leve Livet paa eget Ansvar? Det er jo netop Stemmeoverdragelsen, der har medført, at nogle faa Mænd i Dag raader over Millioners Skæbne, er i Stand til at kaste dem i Ilden, blot paa et Ord. Er der derfor andet at gøre end at fremme Modenheden og Ansvarsfølelsen hos os selv og hverandre?

Kan Retsforbundet ikke i sit eget Styre taale fuld Frihed, saa cyner vi heller ikke at lære andre, hvordan Frihed og Retfærdighed skal blive levende iblandt os. Og saa viselig er heldigvis Loven for de menneskelige Handlinger, at man ikke kan vinde en Stad, endsige et

Land eller en Verden, uden først at have overvundet sig selv.

Mindre kan, efter min Mening, ikke gøre det.

Versailles-Freden var en Magtfred, de 20 Aar, der er forløbet siden da, og navnlig de senere Aar, har tydeligt vist, baade internationalt og nationalt, i Landspolitik og Fagpolitik, at Organisationerne som Magtfaktorer ikke bringer de ønskede Resultater, men tværtimod, hvad enten de er opbygget til Forsvar eller Angreb, i det lange Løb kun bringer Skuffelser. Der er en gryende Forstaaelse af, at den Epoke, hvori Menneskene søgte at løse deres Stridsspørgsmaal med Magt og Vold er ved at løbe til Ende. Selv om der sandsynligvis, som Følge af vore Fejltagelser og som Anskuelsesundervisning og Erfaringsgrundlag for en ny Tid, vil ske meget frygteligt endnu. Man begynder dog at ane, at der virkelig kan være en praktisk Forbindelse mellem Politik og Kravet om at gøre mod andre, hvad vi vil, at

andre skal gøre mod os; ja mere end det, at vi skal elske vore Fjender og velsigne dem, der forbander os, og vende den højre Kind til, naar nogen slaar os paa den venstre; at vi skal gøre alt dette, ikke fordi vi er angste, forsagte og forkuede, men fordi Erfaringerne efterhaanden vil vise os, at kun det Sind, der er sagte modigt og taalmodigt, som føler Raad til at give, før det kræver, er i Stand til at løse Verdens Problemer.

Det Sind kommer ikke paa een Gang, men det kan gro i os og om os, hvis vi giver det Næring.

I at berede Tankegangen og Sindelaget og i at vække Retfærdighedssansen og Frihedstrangen til Bevidsthed, ligger en stor Opgave for Retsforbundet, medens Krigen varer, og den Dag, Krigen slutter og Verden skal bygges op paany, vil meget afhænge af, hvor samvittighedsfuldt denne Gerning er gjort.

Aarhus, den 2. November 1939.

Rob. Funck Jensen.

Dette „Aabne Brev“ er tilsendt „Retssigten“ til Offentliggørelse, men da Bladet for November ikke udkommer før Styremødet den 12. ds. — fremsendes det i Særtryk til Styre, Kredsformænd og andre aktive Medlemmer.
Red.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk